

Милош Станковић

студент последипломских студија Правног факултета
Универзитета у Београду

ПРАВНА ПРИРОДА УГОВОРА У СПОРТУ – СТУДИЈА СЛУЧАЈА*

1. УВОД

Fiat iustitia pereat mundus, сентенца је римског права, али до данас и тежња и идеал не само људи који се баве правом, већ и свих оних који су склони истини и који придржаваће правних норми не схватају као обавезу, већ као нешто много више од обавезе, као морални узор и као *bona fides*. *Pacta sunt servanda* је и у правном и у логичком смислу последица, али и потврда једног таквог схватања. У данашње време закључење уговора је не само потреба, већ и неминовност којој правни субјекти услед потреба брзог и ефикасног правног промета у већини случајева прилазе као и другим пословима које свакодневно предузимају, не придајући им, а углавном и не схватајући, њихов правни значај и правна дејства. Брзина којом се развија модерно друштво не може чекати на спорост која карактерише формализам и свечаност који су некада у великој мери карактерисали склапање уговора. У том смислу данас је у односу на укупни број правних послова сразмерно мали број оних који привлаче пажњу стручне јавности, а нарочито оне шире, која се не бави правом. Међу такве свакако спадају уговори у области спорта, које медијски интересантним не чини само атрактивност спортских активности, већ и чињеница да су услед све веће професионализације, али и комер-

* Захвалност за подршку у изради овог рада дугујем проф. др Драгору Хиберу, чије ми је експертско мишљење о овом спору и могућности Луке Богдановића да пређе из КК Црвена звезда у КК Партизан било од велике користи, доц. др Марку Ђурђевићу и асс. мр Драгану Павићу за конструктивне сугестије и помоћ у одабиру литературе, као и асс. мр Горану Дајовићу, који ми је омогућио увид у уговоре између КК Црвена звезда и Луке Богдановића.

цијализације спорта неретко обавијени велом тајне. Додатну тешкоћу у њиховој правној квалификацији представља и недостатак Закона о спорту који Република Србија тек треба да донесе, те последица тога да се на ову област, иако она представља специфичну и засебну област у уговорном праву, још увек примењују у потпуности Закон о облигационим односима и Закон о раду. Имајући све то у виду, чини се да је одговорност правника приликом оцене правног домаћаја уговора у спорту још већа и значајнија. Прелазак Луке Богдановића из КК Црвена Звезда у КК Партизан је изазвао нарочито интересовање, многе полемике и изношење често контрадикторних аргумената у кошаркашкој, али и у правној јавности. Са спортског аспекта, ситуација је специфична јер је реч о једном од најталентованијих младих кошаркаша у Европи који је прешао у клуб највећег спортског ривала клуба за који је до тада наступао. Са правног аспекта, случај је занимљив, али и сложен због недостатка Закона о спорту, те неопходности примене и тумачења Закона о облигационим односима и Статута Кошаркашког савеза Србије, односно Регистрационог правилника Кошаркашког савеза Србије као меродавних општих правних прописа у овој области. Жеља аутора је да, руководећи се идејом *Pacta sunt servanda*, покуша да изнесе објективну правну анализу овог случаја, имајући у виду Аристотелову опаску „Драг ми је Платон, али ми је истина дража“ или, језиком права речено, *Fiat iustitia pereat mundus!*

2. ЧИЊЕНИЦЕ

Лука Богдановић рођен је 11. 2. 1985. године у Београду. Кошарком је почео да се бави у Радничком из Београда. Са кадетском репрезентацијом Југославије је 1999. године на Европском првенству освојио златну медаљу, а изабран је и за најбољег играча шампионата. 3. 2. 2002. године је у Београду закључио Анекс уговора са Кошаркашким клубом Црвена звезда из Београда, у којим је предвиђено да ће служити као уговор између две стране. 18. 9. 2002. године у Београду Богдановић је закључио Уговор о професионалном ангажовању играча са Кошаркашким клубом Црвена звезда из Београда. Незадовољан статусом у клубу, играч је најпре затражио раскид уговора са клубом, а потом је 13. 6. 2003. године у Београду закључио Анекс II уговора са Кошаркашким клубом Црвена звезда, којим се уједно обавезао и да ће повући захтев за раскид уговора. Потом је 6. 7. 2004. године у Београду је у просторијама Кошаркашког савеза Србије и Црне Горе потписао Приступницу за Кошаркашки клуб Партизан из Београда.

3. АНЕКС УГОВОРА

3.1. Опште одредбе, услови и међусобна права и обавезе

Анекс уговора (у којем се наводи да ће служити као уговор између две стране) су закључили 3. 2. 2002. године у Београду Живорад Анђелковић у име КК Црвена звезда, као Председник Управног одбора клуба, и Лука Богдановић, кога је заступао отац Драгиша Богдановић, као законски заступник. С обзиром да је Лука Богдановић у време закључења уговора имао непуних 17 година, те је био релативно пословно неспособан, он према чл. 56, ст. 1 Закона о облигационим односима¹ није могао самостално да закључи уговор, али га закључени уговор на основу чл. 85, ст. 1 Закона о облигационим односима непосредно обавезује.² Члан 1. Анекса уговора прописује да је Анекс уговора документ којим се регулишу међусобна права и обавезе играча у вези са професионалним ангажовањем од стране клуба. Њиме су предвиђени Услови уговора, Обавезе клуба и Обавезе играча.

а) Условима уговора је предвиђено да се уговор закључује на период од 8 година, те да истиче након последње утакмице у првенству или *play-off*-у у сезони 2008/2009. Период на који је закључен овај уговор има природу раскидног рока, али се на њега не примењује чл. 77, ст. 2 ЗОО о рачунању времена у вези са роком,³ већ општи акти Кошаркашког савеза Србије којима је одређен календарски распоред одигравања утакмица у првенству, односно у *play-off*-у.

б) Обавезе клуба се преваходно односе на исплату играча (плате и премије), а затим и на обезбеђивање адекватне спортске опреме играчу, на подмиривање трошкова лечења и на накнаду штете у случају болести, повреде, инвалидности или смрти у било које време за време трајања уговора. У односу на поменуте, специфична је обавеза клуба да играчу обезбеди стан у власништву, јер је та обавеза предвиђена под одложним условом, тј. у случају да играч постане сениорски репрезентативац А репрезентације Југославије, тј. Србије и Црне Горе и учествује на Олимпијским играма, Светском првенству или Европском првенству. Чланом 3 Анекса стране уговорнице

¹ Чл. 412, ст. 1 ЗОО: „За закључење пуноважног уговора потребно је да уговорар има пословну способност која се тражи за закључење тог уговора“.

² Чл. 85, ст. 1 ЗОО: „Уговор који закључи заступник у име заступаног лица и у границама својих овлашћења обавезује непосредно заступаног и другу уговорну страну“.

³ Чл. 77, ст. 2 ЗОО: „Рок одређен у недељама, месецима или годинама завршава се оног дана који се по имену и броју поклапа са даном настанка догађаја од кога рок почиње да тече, а ако таквог дана нема у последњем месецу, крај рока пада на последњи дан тог месеца“.

су предвиделе висину средстава која би играч требало да прима почевши од сезоне 2001/2002, закључно са сезоном 2005/2006, а при томе тачком ц) у чл. 3 Анекса су одредили и динамику исплате, почевши од сезоне 2002/2003, па закључно са сезоном 2005/2006. Тачка ц) члана 3. Анекса предвиђа да ће „исплата за такмичарске сезоне 2002/2003, 2003/2004, 2004/2005. и 2005/2006. биће исплаћене у 10 једнаких месечних рата и то сваког 1–10 у месецу почев од јула месеца текуће године, закључно са априлом следеће године“.

в) Обавезе играча се могу поделити у две категорије. Прва група тих обавеза се тиче обавеза које имају сви играчи клуба, а која се тиче редовног извршавања спортских обавеза (тренирање и одигравање утакмица) и придржавању нормативних аката и упутстава клуба. Друга група обавеза односи се на конкретног играча, у овом случају на Луку Богдановића, а исказује његову сагласност да у прве три године трајања уговора оде у други клуб као уступљен или позајмљен играч, као и сагласност играча у вези са правилима око пријављивања на драфт за НБА, односно наступања у НБА. Најзад, у чл. 21 Анекса уговорне стране су предвиделе да Анекс има приоритет у односу на друга документа накнадно потписана између клуба и играча у случају њихове несагласности.

3.2. Правна природа Анекса уговора

Анекс уговора који су закључили Лука Богдановић и КК Црвена звезда је према постојећој законској регулативи неименовани уговор. Неименовани су они уговори који, иако по својим својствима и садржини одговарају општим правилима уговорног права, нису посебно законом регулисани нити названи посебним именом, јер се ређе јављају у правном промету.

Према условима за настанак, Анекс уговора је формални уговор, и то двострано формалан, јер су обе уговорне стране испуниле одређену форму која је у овом случају писмена. Играч се и у чл. 19, ст. 2 Анекса обавезује да потпише формуларни уговор који ће касније бити оверен од стране Кошаркашког савеза Југославије.

Према односу права и обавеза уговорних страна, Анекс уговора је двострано обавезујући уговор, јер на основу сагласности воља ствара права и обавезе за обе уговорне стране. Обзиром да КК Црвена звезда даје одређену накнаду (плате и премије) играчу за корист (услуге које он ставља на располагање клубу) коју од њега добија, Анекс је теретни уговор. Коначно, Анекс је комутативан уговор, јер је у тренутку његовог закључења била позната висина и узајамни

однос престација, те се тачно знало шта ко прима и шта ко по уговору дугује (права и обавезе клуба и права и обавезе играча).

Према дужини трајања престације, Анекс је уговор са трајним извршењем обавеза, тј. уговор чије се извршење обавеза простире у времену и састоји се из више аката чињења. То се види како из чињенице рока на који је уговор склопљен (8 година), тако и из начина и динамике исплате играча за време трајања уговора (посебно регулисана исплата играча за сваку од сезона).

Према карактеру престације, Анекс уговора је мешовити уговор. Мешовити уговор се састоји од елемената два или више једноставна уговора (елемената карактеристичних за само један одређени, по правилу именовани уговор) који задржавају своје правне особине, али који су тако сједињени да представљају један јединствен уговор. Ово је пре свега карактеристика неименованих уговора, а Анекс уговора је управо неименовани уговор. Идеја је да се странкама у оквиру општих правила уговорног права пружи што већа слобода и омогући разноврсност у уређивању међусобних права и обавеза које захтевају одређене области уговорног права, а уговори у области спорта то свакако јесу.

Према техници и начину закључења, Анекс има обележја како уговора са споразумно одређеном садржином, тако и уговора по приступу, и по тој особини су уговори у области спорта иначе специфични. Елементи уговора по приступу огледају се у томе што је Анекс, попут доброг дела спортских уговора, типски уговор⁴ са одређеним бројем каучук клаузула⁵ код обавеза клуба (обезбеђивање адекватне спортске опреме играчу, на подмиривање трошкова лечења и на накнаду штете у случају болести, повреде, инвалидности или смрти у било које време за време трајања уговора) које се према томе појављују код уговора са свим играчима и исто тако једним бројем јасно дефинисаних обавеза за све играче (тренирање и одигравање утакмица и придржавање нормативних аката и упутстава клуба). Елементи уговора са споразумно одређеном садржином односе се на његово трајање у погледу обавеза клуба на постигнуту сагласност

⁴ У теорији се прави разлика између уговора по приступу и типских уговора, утолико што код уговора по приступу једна страна одређује услове уговора, док код типских уговора услове и елементе уговора одређује нека професионална организација или сама држава, в. С. Перовић, *Облигационо право*, Службени лист СФРЈ, Београд 1990, 219.

⁵ Каучук појмови (у овом случају клаузуле) су опште, широке и еластичне формулације којима се служи законодавноправна техника да би се избегла казуистика, тј. набрајање свих ситуација које је тешко или немогуће у потпуности предвидети. На тај начин се судској пракси (а овде Регистрационој комисији, као првостепеном, и Председништву КСС, као другостепено надлежном органу) пружа могућност да им одреди садржину, да их конкретизује и прилагођава животним околностима.

воља са играчем око висине накнаде коју клуб даје играчу или неких посебних обавеза клуба (обезбеђивање стана у власништво према чл. 9), док су обавезе оне које се односе на сваког играча понаособ (могућност позајмице другом клубу, односно тренирање између две сезоне и могућност одласка у НБА лигу, предвиђене у чл. 16 и чл. 17). Стога би можда било најправилније рећи да је Анекс, као спортски уговор, типски уговор са елементима специфичним за ове типске уговоре, који се састоје у временски ограниченом трајању сваког појединачног уговора, одговарајућим новчаним обавезама и споменим каучук клаузулама. То је уједно карактеристика и свих спортских уговора из ове области. С обзиром на то да Анекс у смислу права и обавеза важи, тј. обавезује само она лица која су изразила своју сагласност, тј. клуб и играча, он је индивидуални уговор. Имајући у виду чињеницу да Анекс предвиђа извршење престација у периоду од 8 година (на колико је уговор закључен), а њиме странке утврђују опште елементе и услове уговора (са одређеним бројем каучук уговора), он се може сматрати генералним уговором.

Посматрајући зависност Анекса према другим уговорима, јасно је да је он самосталан уговор, јер производи правна дејства независно од неког другог уговора.

Према критеријуму личности уговорника, Анекс је уговор закључен *intuitu personae*, јер у овом случају лична својства једног уговорника, играча Луке Богдановића, представља одлучујући елемент сагласности воља уговорних страна. То је видљиво и у Уводним напоменама уговора, где се истиче да је „играч – професионални кошаркаш са великим талентом и способношћу, високог нивоа знања“, као и „жеља Клуба да располаже услугама таквог играча“.

Према видљивости каузе, Анекс је каузалан уговор јер је тачно и непосредно јасно и видљиво због чега се странке обавезују (стављање услуга играча на располагање клубу уз одговарајућу накнаду), дакле циљ правног обвезивања, тј. *causa* видно је означена. Основ обавезности једне стране је извршење обавезе друге стране (међусобна права и обавезе клуба и играча су као што је речено предвиђена уговором).

3.3. Могућности престанка Анекса уговора

Када је реч о престанку дејстава уговора, Анексом је предвиђена могућност како споразумног, тако и једностраног раскида уговора. Споразумни раскид уговора је уговор којим странке одустају од свог раније закљученог уговора, све док тај првобитни уговор није потпуно извршен. У Анексу је таква опција предвиђена у вези са

начином и динамиком исплате играча. Чланом 3, тачкама 3.1. – 3.5. одређени су тачни износи које ће играч као накнаду примати за период од сезоне 2001/2002. до сезоне 2005/2006.⁶ У тачки 3.6. се каже да се играч и клуб обавезују да након сезоне 2004/2005 уговоре услове и висину исплате за период од сезоне 2006/2007. до краја сезоне 2008/2009 (до ког тренутка је уговор на снази). Међутим, уколико Клуб и играч не постигну споразум играч је слободан да промени Клуб по завршетку сезоне 2005/2006. уз обештећење Клубу у висини до тада номинално уложених средстава из чл. 3. Анекса, увећаних за 30%. У тачки 3.7. предвиђена је још једна могућност раскида, па се каже да уколико у сезони 2006/2007, 2007/2008. или 2008/2009. Клуб или играч имају интерес да раскину Уговор, играч је слободан да промени клуб уз обештећење Клубу у висини до тада номинално уложених средстава из чл. 3 овог Уговора, увећаних за 25%. Најзад, од посебне важности за поменуте одредбе је тачка ц) чл. 3, где се прецизира да ће исплата за такмичарске сезоне 2002/2003, 2003/2004, 2004/2005. и 2005/2006. бити вршена у 10 једнаких месечних рата и то сваког 01–10. у месецу, почев од јула месеца текуће године, закључно са априлом следеће године.

Једностранни раскид уговора је према Анексу могућ у три случаја. Најпре је у чл. 12, ст. 1 стипулисано да у случају да Клуб закасни са испуњењем новчане обавезе више од 30 дана, играч има право да једнострано писменим обавештењем раскине Уговор са Клубом, с тим да при томе задржава право да му се исплате доспеле и неисплаћене рате. Као што се види, до раскида би дошло у случају неиспуњења обавеза једне стране (Клуба) на предвиђен начин, па се ради о једностраном раскиду уговора због неиспуњења, али не у класичном смислу који предвиђа ЗОО, пошто су га предвиделе саме уговорне стране. Стога се могућност раскида уговора применом ове одредбе може подвести под институт који је у француској литератури познат као раскидна клаузула.⁷

Уговорне стране могу у свој уговор унети клаузулу којом ће у случају неизвршења обавезе једне од њих раскид уговора бити исходан мање-више аутоматски, без спровођења поступка пред судом. Назване раскидним клаузулама, ове клаузуле се јављају међу уговорним странама да би предвиделе санкције за неизвршење уговорне обавезе⁸ и предвиђају да ће у случају неиспуњења уговорне обавезе

⁶ Одредбе, тј. износи неће бити наведени, јер уговор има карактер пословне тајне.

⁷ F. Ferre, P. Simler, Y. Lequette, *Droit civil – les obligations*, Paris 2003⁵, 484–488; C. Larroumet, *Droit civil – Tome 3, Les obligations et le contrat*, Paris 1996, 781–787.

⁸ C. Larroumet, 781.

раскид у потпуности бити пуноважан.⁹ На исти начин уговорне стране могу уговорити да ће уговор бити пуноважно раскинут и без опомене упућене дужнику, уколико обавеза није извршена у предвиђеном року.¹⁰ Улога судије је овде у суштини ограничена: на њему није да даље испитује да ли значај неиспуњене обавезе оправдава или не наступање раскида. Све што му преостаје јесте да након што испита да ли су услови предвиђени раскидном клаузулом испуњени, констатује да је раскид наступио аутоматски.¹¹ Разлог томе је чињеница да циљ раскидних клаузула и јесте то да уговорну страну ослободи обавезе да се обрати суду уколико јој потраживање није извршено, што је изузетак од правила да је за раскид уговора неопходно постављање тужбеног захтева суду.¹² Да би раскид произвео правно дејство, потребно је још и да се на раскидну клаузулу позове поверилац неизвршене облигације. То му, у ствари, оставља слободу да начини избор између раскида и принудног извршења, као и избор између примене раскидне клаузуле и судског раскида уговора.¹³ У супротном, до раскида не би могло доћи, па тако ни дужник из облигације не би могао да се позове на раскидну клаузулу да би избегао извршење своје обавезе.¹⁴

У чл. 13 се затим наводи да играч може једностраном изјавом воље раскинути Уговор са Клубом уз обештећење Клубу у висини до тада номинално уложених средстава из чл. 3 Анекса, увећаних за 25%. И овде су раскид предвиделе странке, као једно преображајно право играча и по свој прилици као пандан чињеници да се статус

⁹ F. Ferre, P. Simler, Y. Lequette, 485.

¹⁰ Међутим, уколико су уговорне стране предвиделе да је потребна опомена, при томе прецизирајући да она мора да садржи изјаву повериоца да се позива на раскидну клаузулу, раскидна клаузула неће бити пуноважна уколико је поверилац пропустио да упуту овакву опомену дужнику. C. Larroumet, 785–786.

¹¹ F. Ferre, P. Simler, Y. Lequette, 485.

¹² C. Larroumet, 782.

¹³ Уз неспорне предности раскидних клаузула, у које спадају јевтинији и бржи поступак, очигледне су и опасности, нарочито у трговинским уговорима, где се сматра да није задовољавајуће и адекватно фаворизовати престанак уговора, као и оправдана брига да надмоћнија уговорна страна може у адхезионим уговорима предвидети аутоматску санкцију која се може показати несразмерном у односу на природу неиспуњења друге стране. Из тих разлога је судовима остављено право да врше извесну контролу у погледу раскидних клаузула тако што ће их тумачити рестриктивно, испитујући њихову пропорционалност са неиспуњењем које их омогућава и позивајући се на добре обичаје. У супротном, суд може да одбије да констатује раскидну клаузулу на коју се позвао поверилац супротно начелу добрих обичаја. F. Ferre, P. Simler, Y. Lequette, 486–487. По мишљењу Ларумеа (*Larroumet*), раскидна клаузула зато може бити пуноважна само ако су се обе уговорне стране њеним тумачењем сагласиле у погледу њене садржине, али обзиром да раскидна клаузула није пеналног карактера, суд не располаже овлашћењем да је ублажи, C. Larroumet, 782–784.

¹⁴ C. Larroumet, 782.

играча (припадност клубу) код Уговора у спорту углавном стиче једностраном изјавом воље играча – приступницом. Коначно, у чл. 17, ст. 5 играчу се пружа могућност да једностраном изјавом раскине Уговор и да уз сагласност КСЈ буде слободан и потпише Уговор са клубом из НБА, уколико буде драфтован и ангажован у првом кругу Драфта за НБА лигу.

4. УГОВОР О ПРОФЕСИОНАЛНОМ АНГАЖОВАЊУ ИГРАЧА

4.1. Опште одредбе, услови и међусобна права и обавезе

Уговор о професионалном ангажовању играча је закључен 18. 09. 2002. године у Београду између КК Црвена звезда, коју је заступао Директор клуба Игор Жежељ и играча Луке Богдановића. Играч се на потписивање овог уговора обавезао и у чл. 19, ст. 2 Анекса, где је речено да је дужан да потпише формуларни уговор који ће оверити Кошаркашки савез Југославије. Формуларни су они уговори који се закључују по унапред припремљеном формулару којим се једна страна (у овом случају КСЈ) редовно служи. Унапред припремљени текст се налази или у контексту уговора или на полеђини уговорног писмена или се уговорне стране позивају на опште услове пословања који су им унапред познати. Њихова је карактеристика да лице коме је стављена понуда може или да прихвати све услове или да уопште не прихвати посао (*take it or leave it*). Обзиром на реалну опасност да једна уговорна страна у оваквом односу буде у подређеном положају, овакви уговори морају напред бити одобрени од стране надлежних органа.

На основу општих одредаба Уговор је потписан у присуству овлашћеног представника Кошаркашког савеза Југославије, а у складу са процедуром коју прописује надлежни орган Кошаркашког савеза Југославије. Клуб и Играч су се такође обавезали да ће поштовати све одредбе из нормативних аката КСЈ и одлуке надлежних органа КСЈ, односно да је за евентуалне спорове у вези са применом и тумачењем одредаба Уговора, као и за евентуални једнострани раскид Уговора надлежна арбитража КСЈ. Обавезе клуба према играчу сличне су по својој природи обавезама које предвиђа Анекс уговора. То се нарочито види из чл. 4, ст. 3 Уговора, где се каже да се динамика извршења обавеза из ст. 2 истог члана (обавезе по основу надокнаде за закључење уговора) утврђује Анексом који је саставни део овог уговора! Осим надокнаде за закључење уговора, клуб је дужан да играчу изврши и сва плаћања везана за зараду и друга примања из радног односа. Клуб се такође обавезује да омогући учешће играчу у свим активностима (припреме, такмичења, учешће у селекцијама)

које организују КСЈ или ФИБА, затим обавезује се да му обезбеди и сноси трошкове здравствене заштите и медицинске неге, као и да му омогући адекватне реквизите и услове за тренирање и одржавање физичке спремности. КК Црвена звезда је такође преузела обавезу да, истовремено са закључењем овог уговора, закључи са Луком Богдановићем и уговор о раду у складу са законом, чиме би са њим засновала радни однос, уз ограду да уговор о раду не би могао бити једнострано раскинут пре рока на који је закључен и Уговор о професионалном ангажовању играча. Стога је за ту одредбу, али и за цео уговор и за целу правну судбину случаја Луке Богдановића, важан чл. 2 Уговора у коме се изричито каже: „Клуб и играч су закључили овај Уговор са важношћу од дана његовог закључења до 01. 07. 2009. године“. Имајући у виду да је у чл. 2, ст. 1 Анекса (за који је већ казано да је саставни део овог уговора на чл. 4, ст. 3 Уговора) речено: „Уговор се закључује на период од осам година тако да исти истиче након одигравања последње утакмице у првенству или *play-off*-у у сезони 2008/2009“, а да се опет у чл. 3. тачка ц) Анекса предвиђа: „Исплата за такмичарске сезоне 2002/2003, 2003/2004, 2004/2005 и 2005/2006 биће исплаћене у 10 једнаких месечних рата и то сваког 01–10. у месецу почев од јула месеца текуће године, закључно са априлом следеће године“, може се извести следећи закључак: уговорне стране, тј. КК Црвена звезда и Лука Богдановић су у смислу извршавања и поштовања међусобних права и обавеза из уговора са трајним извршавањем обавеза одредили 01. јул као дан од кога почиње свака нова сезона у смислу поновног међусобног предузимања аката чињења у новој сезони која чини целину како у спортском, тако и у правном смислу.

Обавезе играча се деле на обавезе према клубу и на обавезе према КСЈ, као надлежном органу. Обавезе према клубу се односе на редовно и савесно испуњавање спортских обавеза према клубу, придржавање клубске дисциплине, извршавања дужности према спонзорима клуба и дужности да са клубом истовремено закључи уговор о раду у складу са законом, а којим ће засновати радни однос у клубу, који неће отказати пре рока на који је уговор закључен. Обавезе према КСЈ тичу се прихватања позива за учешће у свим селекцијама, на припремама и такмичењима које организују КСЈ или ФИБА.

4.2. Правна природа Уговора о професионалном ангажовању играча

Када је реч о правној природи Уговора о професионалном ангажовању играча, важи углавном све што је речено и за правну природу Анекса уговора. Дакле овај уговор је неименован, формалан, двостран, теретан, комутативан, уговор са трајним извршењем обавеза, типски са специфичностима које се тичу онога што су одредиле

и прецизирале уговорне стране, сложен, генерални, самосталан, закључен *intuitu personae* и каузалан. Овде се још једном ваља истаћи карактеристику овог уговора по критеријуму технике и начина закључења, тј. да је он типски. Одлика типских уговора је да њихове елементе и услове за њихово закључење унапред одређује нека организација као једна уговорна страна, а друга уговорна страна им „приступа“, тј. потписује их без могућности да утиче на њихову садржину. У овом случају је организација која одређује садржину уговора Кошаркашки савез Србије, односно Кошаркашки савез Србије и Црне Горе (раније Кошаркашки савез Југославије) и такви су сви уговори које сви кошаркаши потписују са овим органима. То су формуларни уговори Савеза који садрже само битне елементе, предвиђене као обавезне прописима Кошаркашког савеза.¹⁵ Управо ту се и крију специфични елементи ових типских уговора, који се тичу различитог рока њиховог трајања и одговарајућих новчаних обавеза, као и одређен број каучук клаузула у вези са условима за обављање спортских активности, односно лечењем и пружањем медицинске заштите.¹⁶

Што се тиче статуса играча, у смислу припадности клубу, он се стиче типском приступницом, која по својој природи представља једнострану изјаву воље. Тако и Регистрациони правилник КСС у чл. 11, ст. 1 и ст. 2 прописује да играч својом вољом бира клуб у коме ће играти, а да своју вољу изражава потписивањем типске приступнице. Имајући у виду актуелну одредбу Закона о раду којом је прописано да се радни однос заснива уговором о раду,¹⁷ те да садржину Уговора о професионалном ангажовању играча као типског уговора одређује КСС, а којим се ближе одређују међусобна права и обавезе клуба и играча, поставља се питање потребе постојања овакве приступнице, која очигледно представља специфичност спортског права.

Конечно, услови за раскид уговора, односно за споразумни раскид предвиђени су члановима 25 и 26 Регистрационог правилника,¹⁸ уз одређивање надлежности регистрационе комисије КСС као

¹⁵ Чл. 18, ст. 2 Регистрационог правилника Кошаркашког савеза Србије предвиђа: „Уговор између играча и клуба обавезно садржи права и обавезе уговорних страна, рок на који се уговор закључује и арбитражну клаузулу о прихватању надлежности кошаркашке арбитраже у случају спора чији садржај се одређује Правилником о арбитражи КССЦГ“.

¹⁶ Интересантно је да Савез због неиспуњења ових обавеза из каучук клаузула готово никада није раскидао уговоре.

¹⁷ В. чл. 30, ст. 1 Закона о раду.

¹⁸ Чл. 25 Регистрационог правилника КСС предвиђа у ставу 1: „Уколико играч или клуб не извршавају обавезе утврђене уговором, друга уговорна страна може затражити раскид уговора“, а у ставу 2: „Уколико клуб савезне лиге касни са извршавањем својих обавеза утврђених уговором, дуже од 30 дана играч може затражи-

органа коме се подноси захтев за раскид уговора. У сваком случају, ове одредбе за раскид уговора с обзиром да се налазе у општем нормативном акту су *lex generalis* у односу на одредбе за раскид предвиђене Анексом (у чл. 4, ст. 3 Уговора одређено је да се Анекс третира као део Уговора) које су *lex specialis*.

5. АНЕКС II УГОВОРА

Разлози настанка, права играча, дејства и правна природа

Анекс II уговора су 13. 06. 2003. године у Београду закључили играч Лука Богдановић и КК Црвена звезда, коју је заступао директор Игор Жежељ. Анекс II уговора је потписан у циљу превазилажења проблема и неспоразума између клуба и играча, који су проузроковали жељу играча да раскине уговор са клубом. Анексом II су ти проблеми изглађени, играч се у чл. 4 Анекса II сагласио да ће даном потписивања овог Анекса захтев за раскид уговора бити повучен, а играчу је гарантовано да ће бити један од носилаца младог тима КК Црвена звезда и да ће добити адекватну шансу на позицији 3 (ниског крила) у тиму. Повлашћен статус који је играч добио овим Анексом јасно се види из чл. 1 Анекса II, којим се клуб обавезао да играчу обезбеди да у сезони 2003/2004 на терену проведе просечно дуже од 30 минута на утакмицама Јадранске лиге, односно дуже од 25 минута на утакмицама домаћег првенства и купа и УЛЕБ купа, с тим што је Играч задржао право на једнострани раскид Уговора на штету Клуба у случају када Клуб не би испунио ову своју обавезу. Одредбе којима је играчу гарантована минимална минутажа, као и позиција у тиму, су готово јединствене у материји уговора у спорту.¹⁹ Оне не само да се унеколикоprotиве идеји равноправног спортског надметања са саиграчима за место у тиму, односно пруженом учинку као једином мерилу приликом састављања тима (што би се све заједно могло подвести под начело савесности и поштења и појам правичности у спортским уговорима), већ и имплицирају да је КК Црвена звезда изгледа била принуђена на подређени положај уколико је на-

ти раскид уговора на штету клуба или измирење доспелих обавеза клуба по основу професионалног уговора“. Чл. 26, ст. 1 Регистрационог правилника КСС гласи: „Споразумни раскид уговора садржи изјаву о постизању обостраног договора о споразумном раскиду уговора“.

¹⁹ Тако, примера ради, стандардни уговори између играча и тимова у САД укључују одредбе којима се одређује дужина трајања уговора, публицитет и групна овлашћења, накнаде, физички услови, повреде, док клаузуле уговора о вештинама чак дају овлашћења менаџменту клуба да раскине уговор са играчем на бази смањења његових вештина или у случају непоседовања адекватних вештина, С. Костадиновић, 218–219; З. Милић, 109.

меравала да задржи Луку Богдановића, те да га убеди да повуче захтев за раскид уговора.

Основно и најважније правно дејство Анекса II састоји се у мењању чл. 3 и чл. 13 Анекса уговора закљученог 03. 02. 2002. у Београду. Чланом 2, ст. 2 Анекса II уговора,²⁰ мења се чл. 3 Анекса уговора под а), алинеја 3.6. Одредба из Анекса је промењена утолико што је раније предвиђено обештећење Клубу било једнако висини до тада номинално уложених средстава из чл. 3 Анекса увећаних за 25%. Такође, чланом 2, ст. 3 Анекса II уговора,²¹ промењен је чл. 3 Анекса уговора под а), алинеја 3.7. У односу на одредбу Анекса промена се огледа у чињеници да је према Анексу играч могао да промени клуб уз обештећење клубу у висини до тада номинално уложених средстава из чл. 3 Анекса, увећаних за 25%. Најзад, за овај случај је најважнији чл. 3 Анекса II уговора, којим се мења чл. 13, ст. 2 Анекса уговора и који гласи: „По завршетку такмичарске сезоне 2003/2004, играч може једностраном вољом раскинути уговор са Клубом уз обештећење Клубу у висини до тада номинално уложених средстава из чл. 3 овог Уговора умањених за 25%“. Исто право играчу је давао и чл. 13, ст. 2 Анекса уговора, с тим што је по њему неопходно обештећење Клубу било у висини до тада номинално уложених средстава из чл. 3 Анекса увећаних за 25%.

Могло би се рећи да се ове промене предвиђене Анексом II уговора могу подвести под институт *rebus sic stantibus*, који подразумева да уколико после закључења уговора наступе околности које отежавају испуњење обавезе једне стране, или се због тих околности не може остварити сврха уговора, а све у тој мери да је очигледно да уговор више не одговара очекивањима уговорних страна и да би га, по општем мишљењу било неправично одржати, страна којој је отежано испуњење, односно страна која не може да испуни сврху овог уговора, може захтевати раскид таквог уговора.²² Ипак, уговор се неће раскинути уколико друга страна понуди или пристане да се уговор правично измени.²³

²⁰ Чл. 2, ст. 2 Анекса II уговора гласи: „За период од сезоне 2006/2007 до краја сезоне 2008/2009 Клуб и Играч се обавезују да ће услове и висину исплата за ову сезону договорити по завршетку сезоне 2004/2005. Уколико Клуб и Играч не постигну споразум Играч је слободан да промени Клуб по завршетку сезоне 2005/2006 уз обештећење Клуба у висини до тада уложених средстава из чл. 3 Анекса, умањених за 25%“.

²¹ Чл. 2, ст. 3 Анекса II уговора: „Уколико у сезони 2006/2007, 2007/2008 или 2008/2009 Клуб или Играч имају интерес да раскину Уговор, Играч је слободан да промени Клуб уз обештећење Клубу у висини до тада номинално уложених средстава из чл. 3 овог Уговора умањених за 25%“.

²² В. чл. 133, ст. 1 ЗОО.

²³ В. чл. 133, ст. 4 ЗОО.

Чланом 5. Анекса II уговора је предвиђено да у свему осталом Анекс уговора закључен 03. 02. 2003. године остаје на снази, па стога нема потребе поново посебно испитивати правну природу и могућности раскида овог уговора.

6. СПОР

6.1. Чињенице

Лука Богдановић је 06. 07. 2004. године послао допис КК Црвена звезда у коме је обавестио клуб да користи право из Анекса II уговора, те да једнострано раскида уговор о професионалном ангажовању. Јасно је да је при томе мислио на чл. 3 Анекса II уговора: „По завршетку такмичарске сезоне 2003/2004, играч може једностраном вољом раскинути уговор са Клубом уз обештећење Клубу у висини до тада номинално уложених средстава из чл. 3 овог Уговора умањених за 25%“. Истог дана, Богдановић је обавестио КК Партизан из Београда о висини новчаних средстава која је примио од КК Црвена звезда и, на основу тога, висини трансфера за прелазак из КК Црвена звезда у КК Партизан. Такође, 06. 07. 2004. године Лука Богдановић је потписао приступницу за КК Партизан из Београда, и то на основу већ спомињаног чл. 11, ст. 1 и 2 Регистрационог правилника Кошаркашког савеза Србије, где се каже: „Играч својом вољом бира клуб у коме ће наступати. Своју вољу играч изражава потписивањем типске приступнице“. Правилник у чл. 32 наводи да право преласка из једног у други клуб има играч који нема важећи уговор са клубом; који је споразумно раскинуо уговор са дотадашњим клубом; чији је уговор са дотадашњим клубом раскинут правоснажном одлуком надлежног органа. Пошто је Лука Богдановић имао важећи уговор са КК Црвена звезда до 01. 07. 2009. године, а није тражио споразумни раскид уговора са КК Црвена звезда, он се могао ослонити једино на то да ће надлежни орган, односно Регистрациона комисија, према чл. 25, ст. 3 Правилника раскинути уговор на основу чл. 3 Анекса II уговора, који је он склопио са КК Црвена звезда.

6.2. Да ли је Лука Богдановић имао право на раскид уговора са КК Црвена звезда?

Право Луке Богдановића да једностраном изјавом воље раскине уговор са КК Црвена звезда није спорно. По својој правној природи то је правна моћ (преображајно право), тј. конкретна правна могућност да се изјавом воље измени постојећа или створи нова правна ситуација, а у овом случају да се укине постојеће правно стање, односно уговорни однос. Оно се најчешће и јавља код уговора са трај-

ним извршењем као што је овде случај. Није спорна ни висина обештећења коју је било неопходно уплатити КК Црвена звезда као неопходан услов да би играч променио клуб. Ту накнаду је КК Партизан био спреман да уплати КК Црвеној звезди и о томе ју је и обавестио 07. 07. 2004. године.

Спорно је питање да ли је Лука Богдановић благовремено затражио раскид уговора. У чл. 3. Анекса II уговора играчу се даје та могућност по завршетку такмичарске сезоне 2003/2004. Нејасно је који тренутак се иначе има узети као завршетак такмичарске сезоне. По логици ствари, завршетак такмичарске сезоне поклапа се са тренутком одигравања последње утакмице у првенству, тј. плеј-оф такмичењу. Уосталом, до таквог закључка се може доћи и аналогично, јер је уговором клуба и играча иначе било предвиђено да он „истиче након последње утакмице у првенству или *play-off*-у у сезони 2008/2009“, па нема разлога да се за завршетак сезоне 2003/2004 узима други тренутак од тренутка у коме би се завршила сезона 2008/2009, тим пре што се, као што је речено, на уговоре између професионалних кошаркаша и клубова не примењује чл. 77, ст. 2 ЗОО о рачунању времена у вези са роком, већ општи акти Кошаркашког савеза Србије.

Даље, с тим у вези се може поставити питање да ли завршетак сезоне настаје у истом тренутку за све клубове? Ако би се као критеријум узела последња такмичарска утакмица у првенству, тј. плеј-оф такмичењу (практично, финална утакмица), онда би за крај такмичарске сезоне ваљало узети 18. 06. 2004. године, јер је за тај датум била заказана евентуална пета, одлучујућа утакмица за победника плеј-оф такмичења. Међутим, пошто је КК Партизан победио у плеј-оф серији екипу Хемофарма након четири међусобно одигране утакмице, то се сезона фактички завршила два дана раније. Ако би се пак, као критеријум узела последња одиграна утакмица у сезони сваког клуба понаособ, онда је за Црвену звезду, чији је Лука Богдановић био члан у сезони 2003/2004, сезона завршена већ поразом од екипе Хемофарма и испадањем из даљег тока плеј-оф такмичења, већ 04. 06. 2004. године. На основу изложеног, а у зависности од поимања тренутка завршетка сезоне, Лука Богдановић је својим правом могао у најбољем случају да се користи већ од 05. 06. 2004. године, а у најмање повољном почевши од 19. 06. 2004. године. Завршетак такмичарске сезоне је широк и неодређен спортски појам, али га никако не треба мешати са прелазним роком као периодом у коме играчи могу прелазити из једног у други клуб, јер иако Председништво Кошаркашког савеза Србије према Правилнику КСС и Статуту КСС одређује и календар такмичења и термин прелазног рока, оно то чини одвојено. Стога право Богдановића да једностраном изјавом

раскине уговор након завршетка сезоне 2003/2004 нема никакве везе са почињањем и трајањем прелазног рока, посебно што према чл. 30, ст. 1 Председништво КСС може утврдити термин и правила прелазног рока и у току такмичарске сезоне (ванредни прелазни рок).

Међутим, јасно је да се правни стандард завршетка такмичарске сезоне 2003/2004 не може тумачити ни сувише широко, нарочито због начела савесности и поштења и захтева правне сигурности у правном промету, те се мора ограничити. У супротном, играч би могао да напусти клуб у било ком тренутку након завршетка сезоне 2003/2004, а то би опет било супротно и начелу еквивалентности међусобних престација, јер је реч о теретном уговору, али и супротно начелу правичности. Из тога следи да је рок у коме је Богдановић имао право да једнострано раскине уговор са Црвеном звездом раскидни, а његово право преклузивно. Његово право је преклузивно баш из разлога што је отказ уговора једностраном изјавом воље преображајно право, а као такво је временски ограничено, с обзиром да једну уговорну страну ставља у повољнији правни положај. Најлогичније је тај раскидни рок везати за почетак наредне сезоне 2004/2005. За одређивање тачног тренутка отпочињања сезоне 2004/2005, од користи су следеће одредбе: у чл. 2, ст. 1 Анекса је речено: „Уговор се закључује на период од осам година тако да исти истиче након одигравања последње утакмице у првенству или *play-off*-у у сезони 2008/2009“, а у чл. 2 Уговора о професионалном ангажовању играча се каже: „Клуб и играч су закључили овај Уговор са важношћу од дана његовог закључења до 01. 07. 2009. године“. Опет чл. 3, тач. ц) Анекса предвиђа: „Исплате за такмичарске сезоне 2002/2003, 2003/2004, 2004/2005 и 2005/2006 биће исплаћене у 10 једнаких месечних рата и то сваког 01–10. у месецу почев од јула месеца текуће године, закључно са априлом следеће године“. Може се извести следећи закључак: Уговорне стране, тј. КК Црвена звезда и Лука Богдановић су у смислу извршавања и поштовања међусобних права и обавеза из уговора са трајним извршавањем обавеза одредили 01. јули као дан од кога почиње свака нова сезона у смислу поновног међусобног предузимања аката чињења у новој сезони која чини целину како у спортском, тако и у правном смислу. То значи да КК Црвена звезда и Лука Богдановић изнова ступају у међусобна права и обавезе за наредну сезону почевши од 01. јула. Аналогија по којој би се онда завршетак сезоне везивао за 01. април сваке године је неприхватљива, јер се у Анексима изричито помиње завршетак такмичарске сезоне, а не завршетак периода у испуњавању новчаних уговора према клубу у уговору са трајним извршењем. Имајући све то виду, може се рећи да је Лука Богдановић пропустио прилику да раскине уговор једностраном изјавом воље, јер је изјаву датiranу на 06. 07. 2004. године факсом упутио клубу 07. 07. 2004. године. аргу-

менти више су и чињенице да је играч тренирао у КК Црвена звезда све до 05. 07. 2004. године, односно да је КК Црвена звезда исплатила прву месечну рату Богдановићу за сезону 2004/2005, чиме је клуб са своје стране уредно испуњавао уговорне обавезе.

Лука Богдановић није имао право на раскид уговорних односа са Црвеном звездом ни према правилима радног права, јер је Уговором о професионалном ангажовању играча предвиђено да уговор о раду између КК Црвена звезда и Богдановића не би могао бити једнострано раскинут пре рока на који је закључен и Уговор о професионалном ангажовању играча.

6.3. Епилог

КК Партизан је 12. 07. 2004. године доставио Регистрационој комисији документацију којом је располагао за регистровање Луке Богдановића као члана КК Партизан. Регистрациона комисија је 26. 07. 2004. године одбила захтев КК Партизан, на шта је КК Партизан уложио жалбу Председништву КСС. Жалба КК Партизан је усвојена, а одлука Председништва КСС по жалби је постала коначна и правоснажна. Лука Богдановић је био кошаркаш КК Партизан до сезоне 2007/2008, а тренутно наступа у Шпанији. Не улазећи овом приликом у питања навијачке опредељености људи који су одлучивали о овом случају, као и не разматрајући одређене притиске и коришћење утицаја челника два клуба, мишљења смо да је председништво КСС донело погрешну одлуку. Ову тврдњу аргументујем образложењем спора који сам навео, као и образложењем Председника Регистрационе комисије, господина Дајовића, која је решавала у првостепеном поступку. Суштина је да Лука Богдановић није могао да постане играч КК Партизан, јер је имао важећи уговор са КК Црвена звезда, који је пак пропустио да раскине једностраном изјавом воље у предвиђеном року.

7. ЗАКЉУЧАК

На уговоре у спорту у Републици Србији се примењују општа правила облигационог права, општа правила радног права и посебна правила одређена нормативним актима сваког појединог спортског савеза. Због своје непрецизности и широких формулација, одредбе Закона о спорту нису од велике користи у овој области.

Одредбе уговора у спорту по правилу садрже одредбе које се тичу услова уговора, обавеза клуба и обавеза играча. Условима уговора се одређује дужина трајања уговора, обавезе клуба се односе на исплату играча и услове за тренинг и лечење које је дужан да му

пружи, док су обавезе играча оне које се тичу свих играча (тренирање и одигравања утакмица) и оне које се односе на сваког играча посебно а које он уговара са клубом. По својој природи, уговори у спорту су неименовани, формални, двострано обавезујући, теретни, комутативни, уговори са трајним извршењем обавеза, сложени, генерални, типски, самостални, *intuitu personae* и каузални. Карактеристике ових уговора су да садрже одређени број каучук клаузула. Специфичности карактеристичне за спортско право су да се уместо основним уговором међусобна права и обавезе клубова и играча заиста, стварно и суштински одређују Анексима уговора, а да играч постаје члан клуба тек потписивањем приступнице. Могућности престанка уговора су споразумни раскид, једнострани раскид на који су примењива правила о раскидној клаузули и раскид вољом играча који по својој правној природи представља једно преображајно право. Са играчима клубови истовремено закључују и уговоре о раду.

Приликом преласка из КК Црвена звезда у КК Партизан Лука Богдановић у конкретним околностима није могао да се користи својим преображајним правом и затражи раскид уговора са КК Црвена звезда, јер је у том свом праву био преклудиран.